

Секція: Педагогічні науки

Ієвлєв Олександр Миколайович

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри Педагогіки та інноваційної освіти

Національний університет "Львівська політехніка"

м. Львів, Україна

Дубук Василь Іванович

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри Автоматизованих систем управління

Національний університет "Львівська політехніка"

м. Львів, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У РЕЗУЛЬТАТІ ПОЛІФАКТОРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТА ТА ВИКЛАДАЧА

Серед множини практичних задач, які розв'язуються у закладах вищої освіти (ЗВО) для реалізації права громадян на освіту, є такі, що розв'язуються засобами інформаційних систем та технологій (ІСТ). Серед таких основними є пошук, аналіз, відбір, обробка і перетворення, збереження, захист, знищення, введення, виведення та передача інформації.

При практичному розв'язанні вказаних задач виникає багато проблем різної природи [1, с.7]. Однією з групи проблем роботи з інформацією у ЗВО є проблема організації ефективної взаємодії студента та викладача, що безпосередньо впливає на формування професійно-педагогічної мобільності студента, як майбутнього викладача.

Професійно-педагогічна мобільність складається із таких компетентностей:

1) педагогічна компетентність (діяльнісна складова - ДС): знання, вміння, навички з організації власної професійної діяльності; знання, вміння, навички з організації навчальної діяльності студентів; 2) фахова компетентність (ДС): сукупність спеціальних знань, що визначаються переважно базовою освітою; вміння і навички їх використовувати у професійній діяльності, 3) проектна компетентність (ДС): знання, вміння, навички з проектування власної професійно-педагогічної діяльності; знання, вміння, навички з проектування навчально-пізнавальної діяльності студентів; 4) психологічна компетентність (ДС): знати закономірності психічних процесів і станів особистості; вміти використовувати ці знання в освітньому процесі; 5) мотиваційна компетентність (особистісна складова - ОС): установка на професійне вдосконалення; вміння пізнати власну мотивацію до професійної діяльності; 6) рефлексивна компетентність (ОС): вміти осмислити власні професійні можливості; вміти осмислити власні особистісні можливості; 7) адаптивна компетентність (ОС): знання, вміння, навички з пристосування до умов професійної діяльності; вміння і навички до саморозвитку; 8) творча компетентність (ОС): творче ставлення до професійної діяльності; вміння оволодівати способами творчості у ній [6, с. 70].

Викладач може мати високий рівень зазначених вище компетентностей з різних предметних областей, але володіння на задовільному рівні практичними навичками роботи з ІСТ, уможливорює використовувати значний потенціал бази знань, зосереджених локально чи розподілених у інформаційних ресурсах глобальної мережі Інтернет.

Сучасний стан ЗВО не просто потребує застосування ІСТ для опрацювання значних об'ємів інформації, але й ефективної організації взаємодії різних елементів освітньої системи, серед яких основними взаємодіючими елементами є студенти та викладачі [4, с.14].

Грамотне використання ІСТ значно розширює компетенції, що складають діяльнісну складову професійно-педагогічної мобільності студента, з відповідної спеціальності, що розширює його базу теоретичних знань та надає можливості для відносно швидкого здобуття необхідних практичних навичок для розв’язання професійних задач, позитивно впливаючи на формування професійно-педагогічної підготовки [3, с.15; 5, с.96]. Водночас організація ефективної поліфакторної взаємодії студента та викладача сприяє формуванню особистісної складової професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача.

Взаємодія студента і викладача у віртуальному навчальному просторі закладу вищої освіти та поза ним відіграє у освітньому процесі надзвичайно важливу роль. Від ефективності такої взаємодії у значній мірі залежить результат освітнього процесу – здобуття майбутнім фахівцем фахових компетентностей (компетенцій) з обраної спеціальності підготовки.

Відповідно, від організації ефективної взаємодії в ланці «студент - викладач» буде залежати формування професійно-педагогічної мобільності студентів, відповідно – результативність їх навчання та ефективність подальшої професійної діяльності в галузі освіти.

До того ж використання ІСТ у ЗВО забезпечує реалізацію поліфакторної взаємодії студента та викладача, надає можливості більш гнучкої організації освітнього процесу, сприяє ефективній самостійній роботі студентів, зацікавлює їх до більш активної участі у навчанні.

Однак, неврахування психолого-педагогічних особливостей використання ІСТ в освітньому процесі ЗВО може приводити й до ефектів, що негативно впливають на психологічний стан студентів та викладачів, знижуючи позитивний ефект від взаємодії та створюючи негативний вплив на результат навчального процесу [4, с.17; 5, с.96; 7, с.153].

Так, для прикладу, перевантаженість використанням віртуального середовища, створеного на основі засобів ІСТ у закладі вищої освіти (ЗВО), може приводити й до негативного результату – виникнення комп'ютерної чи Інтернет адикції чи ефекту "кліпового мислення" [7, с.154] у психологічно нестійких осіб, як з особового складу студентів, так і зі складу викладачів.

Через те формування професійно-педагогічної мобільності при поліфакторній взаємодії студента і викладача передбачає відповідну практичну організації освітнього процесу з метою його оптимізації, так і з позицій формування та оптимального застосування технологічних засобів у освітньому процесі.

Це передбачає практичне застосуванням автоматизованих ІСТ, що виступають з'єднувальною ланкою схеми у взаємодії «студент-викладач», яка трансформується у схему, подану на рис. 1.

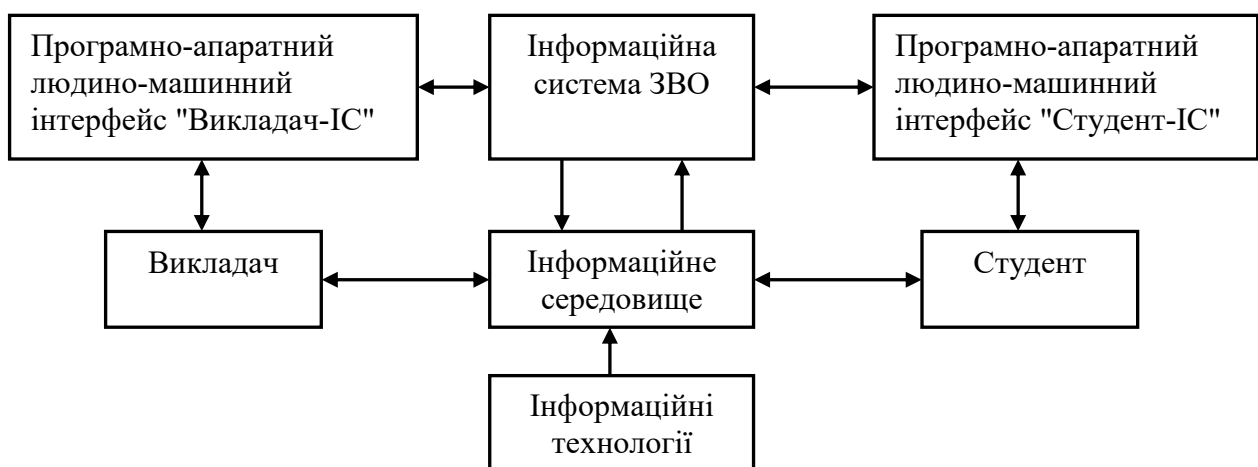

Рис. 1. Структурна схема системи людино-машинної взаємодії

Відповідно до цього підходу інтенсифікація освітніх процесів, зокрема, у частині форм взаємодії "студент-викладач", нерозривно пов'язана з необхідністю застосування ІСТ для реалізації комп'ютерно-орієнтованих методів навчання. Останнє приводить до необхідності внесення належних коректив у форми, методи навчання та корекції

психологічних установок викладачів та студентів, що сприяє зміні образів думок, інтересів, захоплень, установок, міжособистісних стосунків, піднімаючи їх на оновлений, більш високий інформаційно-системний рівень.

Врахування компоненту «ІСТ» у ланці «студент-викладач» та її трансформація до вигляду «студент – ІСТ – викладач» створює базу для позитивних змін у повторювальній, пізнавальній, запам'ятовувальній, відтворювальній, продуктивній, поведінковій, емоційній функціях усіх учасників процесу взаємодії.

Педагогічна майстерність викладача ЗВО за таких умов проявлятиметься як в умінні викласти матеріал у доступній, сприйнятливій формі, так й у навичках формувати задачі, використовувати комп'ютерно-орієнтовані методи їх розв'язання

При цьому високий рівень педагогічного спілкування буде залежати як від педагогічної майстерності викладача, рівнів його загальної предметної підготовки, знань ІСТ, культури спілкування, так і від зручності використання ІСТ, важливу роль у яких відіграють засоби управління людино-машинного інтерфейсу [2, с.71].

Таким чином формування професійно-педагогічної мобільності студента, як майбутнього викладача, передбачає використання ІСТ, що забезпечує реалізацію ефективної поліфакторної взаємодії студента та викладача у ланці «студент – ІСТ – викладач». Впровадження та використання інформаційних систем та технологій у діяльність вищих закладів освіти сприяє кращій організації взаємодії студента та викладача, перетворює відповідну взаємодію до рівня партнерських рольових функцій, уможливорює гнучку динамічну взаємодію, краще формує професійну мобільність, враховує здібності та вподобання студентів різних вікових груп, спеціальностей та рівнів підготовки.

Література

1. Глушков В.М., Довгялло А.М., Машбиц Е.И. и др. Основные проблемы использования вычислительной техники в учебном процессе [Текст] // Применение ЭВМ в учебном процессе: Сб. докл. научн.-технич. сем. / Под ред. А.И. Берга. М.: Сов. радио, 1969. С. 7-34.
2. Дубук В.І., Коцун В.І., Чорний М.В. Аспекти розробки засобів управління графічного людино-машинного інтерфейсу інформаційної системи [Текст] // Актуальные проблемы современной науки: сборник тезисов науч. трудов XXXVIII Междунар. науч.-пр. конференции (Харьков–Вена–Берлин–Астана, «30» января 2019 года) / Международный научный центр развития науки и технологий, 2019. С.71-76.
3. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: монографія [Текст]/ [В.В. Лапінський, А.Ю. Пилипчук, М.П. Шишкіна та ін]; за наук. ред. проф. В.Ю. Бикова. К.: Педагогічна думка, 2010. 160 с.
4. Ієвлєв О. М., Дубук В. І. Інформаційна взаємодія при формуванні професійно-педагогічної мобільності студента в освітньому середовищі закладу вищої освіти [Текст] // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. 2019. Vol. 7 (81), iss. 201. P. 14–17.
5. Ієвлєв О. М., Дубук В. І. Використання інформаційно-освітнього середовища для формування професійно-педагогічної мобільності майбутніх викладачів в умовах магістратури [Текст] // Технічні вісті. 2019. № 1(49), 2(50). С. 93–96.
6. Ієвлєв О. М. Компетенції в структурі професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача / О.М. Ієвлєв // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах [Текст] : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2019. 2019 р., № 63, Т. 2. С. 70-74.

7. Різник В. В. Проблема подолання синдрому «кліпового» мислення // Інноваційні комп’ютерні технології у вищій школі [Текст] : матер.10-ої наук.-практ. конф. (Львів, 21–23 листопада 2018 р.). 2018. С. 153-156.